

Fecha: -6 JUN. 1990

X Incontinència

Jeroni Salom

La desaparició progressiva dels grans narradors de l'anomenada «generació perduda» va deixar un buit considerable dins la narrativa nordamericana. Immediatament, però, varen anar sorgint una plèiade de narradors, des de J.D. Salinger a T. Pynchon o R. Carver, que han sabut sortir-se'n dignament del repte que els havien deixat els seus predecessors. Entre ells cal situar l'obra de Saul Bellow.

La seva obra, que té textos culminants com *Herzog* (1964) s'assenta sobre dos eixos bàsics; l'anàlisi i dissecció de la complexa societat americana, i per altra banda, la inquisició apassionada de la no menys complexa i conflictiva posició de l'home dins el cosmos. Els dos únics temes en el fons, de tota gran novel·la.

El llegat de Humboldt (1975) és una novel·la desmesurada, tant pels materials narratius que hi ha en joc com per la incontinència verbal que fa servir S. Bellow. Aquesta és, ens sembla, l'única feblesa de la novel·la; el descontrol estructural, l'afany exces-

siu de contar, els desequilibris constants del conjunt total. Tot i això ens les hem amb una gran novel·la, en què hi trobarem pàgines magistrals, irrepetibles potser dins la resta de l'obra de S. Bellow, ni a les últimes produccions com és ara *Un robatori* fa pocs dies traduïda al català.

Per damunt de tot *El llegat de Humboldt* és la història d'una amistat, la que uneix el poeta Von Humboldt Fleisher i l'escriptor Charles Citrine. Ambdós són el pretext per tractar un dels grans «temes» de la novel·la; la funció de l'artista dins la societat americana. Representen el pol oposat. Von Humboldt Fleisher és un poeta de veritat, per això mateix mor pobre i oblidat en un carreró de Chicago. Ch. Citrine, per contra, ha assolit l'èxit escrivint comèdies per a Broadway i es un mou entre milions de dòlars i mafiosos. La novel·la és també, com hem dit, una reflexió lúcida i profunda sobre la crueltat i la violència de la societat americana (memorables els fragments provocats per la des-

truïció del seu Mercedes-Benz a cops de pals de beisbol).

El gran secret de l'art narratiu de S. Bellow es troba en la seva capacitat per donar vida als personatges, i amb això segueix una tradició molt americana. Uns personatges al·lucinats i al·lucinants, increïbles, meravellosos, entranyables.

Però *El llegat de Humboldt* és també un novel·la sobre l'amor i el desamor, sobre la solitud i sobre la desesperança. Una novel·la total, de les que parlava Mario Vargas Llosa (quan es dedicava a escriure) que, endemés, aposta decididament per les enigmàtiques possibilitats de vida que tenim els humans («La humanitat ha de recobrar la seva capacitat imaginativa, ha de recobrar el pensament viu i l'ésser autèntic. No acceptar més aquests insults a l'ànima i ha de fer-ho de seguida. O deprimir!»).

Cal citar altre cop els traductors. Extraordinària, aquesta de Jordi Arbonès, com no podia ésser d'altra manera.

Saul Bellow: *El llegat de Humboldt*. Ed. 62 i «La Caixa» (Les millors obres de la literatura universal segle XX, 42). Barcelona, 1990.

